

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні Вченої ради  
Мелітопольського державного  
педагогічного університету  
імені Богдана Хмельницького  
від 08.07.2015 року

протокол № 14

Голова Вченої ради

  
В.В.Молодиченко



## ПОЛОЖЕННЯ *№ 144*

### про порядок навчання з питань охорони праці в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького

Це Положення розроблено на підставі Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 №15.

#### 1. Загальні положення

1.1. Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (далі — Положення) встановлює порядок навчання та перевірки знань з питань охорони праці учасників навчально-виховного процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (далі — Університет) у процесі трудової діяльності, а також студентів, аспірантів Університету під час трудового і професійного навчання.

1.2. Положення спрямоване на реалізацію в Університеті системи безперервного навчання з питань охорони праці учасників освітнього процесу, надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків і правил поведінки у разі виникнення аварій.

1.3. Вимоги положення є обов'язковими для виконання усіма структурними підрозділами Університету.

1.4. Контроль за дотриманням вимог цього Положення здійснює інженер з техніки безпеки та охорони праці Університету.

1.5. Визначення понять і термінів.

У цьому положенні наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

навчання з питань охорони праці — це навчання учасників освітнього процесу Університету з метою отримання необхідних знань і навичок з питань охорони праці або безпечного ведення робіт;

робота з підвищеною небезпекою — є робота в умовах впливу шкідливих та небезпечних виробничих чинників або така, де є потреба в професійному доборі, чи пов'язана з обслуговуванням, управлінням, застосуванням технічних засобів праці або технологічних процесів, що характеризуються підвищеним ступенем ризику виникнення аварій, пожеж, загрози життю, заподіяння шкоди здоров'ю, майну, довкіллю;

спеціальне навчання — є щорічне вивчення співробітниками Університету, які залучаються до виконання робіт з підвищеною небезпекою або там, де є потреба в професійному доборі, вимог відповідних нормативно-правових актів з охорони праці;

стажування — набуття особою практичного досвіду виконання виробничих завдань і обов'язків на робочому місці підприємства після теоретичної підготовки до початку самостійної роботи під безпосереднім керівництвом досвідченого фахівця;

дублювання — самостійне виконання співробітників професійних обов'язків на робочому місці під наглядом досвідченого працівника з обов'язковим проходженням протипожежного і протиаварійного тренувань.



## **2. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання працівників на підприємстві**

2.1. Вивчення основ охорони праці в Університеті навчальних дисциплін «основи охорони праці» та «охорона праці в галузі», проводиться за типовими навчальними планами і програмами з цього предмету і навчальних дисциплін.

2.2. Вивчення нормативних дисциплін з охорони праці в університеті здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 02.12.1998 № 420 «Про вдосконалення навчання з охорони праці й безпеки життєдіяльності у вищих закладах освіти України».

2.3. Зміст та обсяг предмета «охорона праці» для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, які залучаються до виконання робіт з підвищеною небезпекою, визначаються типовим навчальним планом і типовою навчальною програмою з предмета «охорона праці».

## **3. Організація навчання і перевірки знань з питань охорони праці**

3.1. Співробітники під час прийняття на роботу і в процесі роботи, а також студенти, аспіранти та докторанти під час трудового і професійного навчання проходять в університеті інструктажі, навчання та перевірку знань з питань охорони праці, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правил поведінки у разі виникнення аварії.

3.2. В університеті на основі цього Положення, з урахуванням специфіки діяльності Університету та вимог нормативно-правових актів з охорони праці, розробляються і затверджуються відповідні положення про навчання з питань охорони праці, а також формуються плани-графіки проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці, з якими мають бути ознайомлені усі співробітники Університету.

3.3. Організацію навчання та перевірки знань з питань охорони праці співробітників, у тому числі під час професійної підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації здійснюють працівники служби кадрів та/або інженер з техніки безпеки та охорони праці Університету.

3.4. Навчання з питань охорони праці в частині організації навчального процесу (матеріально-технічне забезпечення, формування навчальних груп, розробка навчально-тематичних планів та програм, форм навчальної документації та порядок їх ведення тощо) здійснюється відповідно до вимог законодавства та нормативно-правових актів у галузі освіти.

3.5. Навчання з питань охорони праці може проводитись як традиційними методами, так і з використанням сучасних видів навчання — модульного, дистанційного тощо, а також з використанням технічних засобів навчання: аудіовізуальних, комп'ютерних навчально-контрольних систем, комп'ютерних тренажерів.

3.6. Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною безпекою, повинні попередньо пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум). Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, один раз на рік проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) проходять навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки.

3.7. Особи, які суміщають професії, проходять навчання, інструктаж і перевірку знань з питань охорони праці як з їхніх основних професій, так і з професій за сумісництвом.

3.8. Перед перевіркою знань з питань охорони праці в Університеті для учасників освітнього процесу проводиться навчання: лекції, семінари та консультації.

3.9. Перевірка знань учасників освітнього процесу університету з питань охорони праці проводиться за нормативно-правовими актами з охорони праці, додержання яких входить до їхніх функціональних обов'язків.

3.10. Перевірка знань співробітників з питань охорони праці в Університеті здійснюється комісією з перевірки знань з питань охорони праці



університету, склад якої затверджується наказом ректора. Головою комісії призначається ректор університету або перший проректор, а в разі потреби створення комісій в окремих структурних підрозділах їх очолюють керівник відповідного підрозділу чи його заступник.

До складу комісії Університету входять спеціалісти служби охорони праці, представники юридичної, виробничих, технічних служб, представник первинної профспілкової організації Університету. До складу комісії можуть залучатися страхові експерти з охорони праці відповідного робочого органу виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та викладачі, які проводили навчання.

Участь представника спеціально вповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці або його територіального управління у складі комісії обов'язкова лише під час первинної перевірки знань з питань охорони праці в працівників, які залучаються до виконання робіт підвищеної небезпеки.

Комісія вважається правочинною, якщо до її складу входять не менше трьох осіб.

3.11. Усі члени комісії у порядку, установленому цим Положенням, повинні пройти навчання та перевірку знань з питань охорони праці.

3.12. Перелік питань для перевірки знань з охорони праці співробітників, з урахуванням специфіки діяльності Університету, складається членами комісії та затверджується ректором.

3.13. Формою перевірки знань з питань охорони праці учасників освітнього процесу є тестування, залік або іспит. Тестування проводиться комісією за допомогою технічних засобів (автоекзаменатори, модульні тести тощо), залік або іспит — за екзаменаційними білетами у вигляді усного або письмового опитування.

3.14. Результат перевірки знань з питань охорони праці з робіт, визначених Переліком робіт з підвищеною небезпекою, а також там, де є

потреба у професійному доборі, для проведення яких потрібне спеціальне навчання і щорічна перевірка знань з питань охорони праці, затверженому наказом Держгірпромнагляду України від 26.01.2005 № 15, до виконання яких допускається працівник, оформлюється протоколом засідання комісії з перевірки знань з питань охорони праці.

Особам, які під час перевірки знань з охорони праці виявили задовільні результати, видається посвідчення про перевірку знань з питань охорони праці. При цьому в протоколі та посвідченні у стислій формі зазначається перелік основних нормативно-правових актів з охорони праці та з безпечного виконання конкретних видів робіт, в обсязі яких працівник пройшов перевірку знань.

3.15. При незадовільних результатах перевірки знань з питань охорони праці співробітники протягом одного місяця повинні пройти повторне навчання і повторну перевірку знань.

3.16. Не допускаються до роботи співробітники, у тому числі посадові особи, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань охорони праці.

3.17. Організаційне забезпечення роботи комісії (організація проведення перевірки знань з питань охорони праці, оформлення, облік і зберігання протоколів перевірки знань, оформлення і облік посвідчень про перевірку знань з питань охорони праці) покладається на інженера з техніки безпеки та охорони праці Університету, яким проводилось навчання з питань охорони праці. Термін зберігання протоколів перевірки знань з питань охорони праці не менше 5 років.

3.18. Відповідальність за організацію і здійснення інструктажів, навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці покладається на ректора університету та особу, відповідальну за даний напрям роботи.



#### **4. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці**

4.1. Посадові особи та інші працівники, зайняті на роботах, зазначених у Переліку робіт з підвищеною небезпекою та Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я та Держнаглядохоронпраці від 23.09.94 № 263/121 і зареєстрованому Міністерством юстиції України 25.01.95 з № 18/554 (далі — роботи підвищеної небезпеки), проходять щорічне спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

4.2. Спеціальне навчання з питань охорони праці може проводитись як безпосередньо в Університеті, так і іншим суб'єктом господарської діяльності, який отримав в установленому порядку відповідний дозвіл.

У разі здійснення професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безпосередньо в Університеті спеціальне навчання з питань охорони праці є складовою зазначеної професійної підготовки.

4.3. Спеціальне навчання з питань охорони праці проводиться в Університеті за навчальними планами та програмами, які розробляються з урахуванням конкретних видів робіт, виробничих умов, функціональних обов'язків співробітників і затверджуються наказом ректора.

4.4. Перевірка знань з питань охорони праці після проведення спеціального навчання проводиться комісією університету.

#### **5. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб**

5.1. Перевірка знань з питань охорони праці цієї категорії посадових осіб проводиться комісією, створеною наказом спеціально вповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці. Очолює комісію Голова (заступник Голови), до складу комісії входять керівники управлінь та відділів цього органу та представники інших органів державного нагляду за охороною праці, а також представники відповідних профспілок.

До складу комісії можуть також залучатися викладачі охорони праці головного навчально-методичного центру територіального управління Держгірпромнагляду у Запорізькій області.

5.2. Позачергове навчання і перевірка знань посадових осіб, а також фахівців з питань охорони праці проводяться при переведенні працівника на іншу роботу або призначенні його на іншу посаду, що потребує додаткових знань з питань охорони праці;

Посадові особи, у тому числі фахівці з питань охорони праці Університету, де стався нещасний випадок (професійне отруєння) групового або із смертельним наслідком, повинні протягом місяця пройти позачергове навчання і перевірку знань з питань охорони праці в порядку, встановленому Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, якщо комісією з розслідування встановлено факт порушення ними вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

## **6. Організація проведення інструктажів з питань охорони праці**

6.1. Учасники освітнього процесу, під час прийняття на роботу й зарахування на навчання до університету та періодично, повинні проходити в Університеті інструктажі з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також з правил поведінки та дій при виникненні аварійних ситуацій, пожеж і стихійних лих.

6.2. За характером і часом проведення інструктажів з питань охорони праці (далі — інструктажі) поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.

6.3. Вступний інструктаж проводиться:

з усіма особами, які приймаються на постійну або тимчасову роботу, незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади;

з співробітниками інших організацій, які прибули до Університету і беруть безпосередню участь у освітньому процесі або виконують інші роботи для Університету;



з студентами, які зараховані на навчання або для проходження практики.

Вступний інструктаж проводиться спеціалістом служби охорони праці або іншим фахівцем відповідно до наказу ректора університету, який в установленому Положенням порядку проходив навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або в приміщенні, що спеціально для цього обладнано, з використанням сучасних технічних засобів навчання, навчальних та наочних посібників за програмою, розробленою службою охорони праці з урахуванням особливостей виробництва. Програма та тривалість інструктажу затверджуються ректором.

Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці, який зберігається службою охорони праці, а також у наказі про прийняття особи на роботу.

6.4. Первинний інструктаж проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці зі співробітником:

новоприйнятим (постійно чи тимчасово) на роботу до університету;

який переводиться з одного структурного підрозділу університету до іншого;

який виконуватиме нову для нього роботу;

відрядженим співробітником іншого навчального закладу чи підприємства.

Проводиться з студентами:

до початку трудового або професійного навчання;

перед виконанням кожного навчального завдання, пов'язаного з використанням різних механізмів, інструментів, матеріалів тощо.

Первинний інструктаж на робочому місці проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху за діючими в Університеті інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт.

6.5. Повторний інструктаж проводиться на робочому місці індивідуально з окремим працівником або групою працівників, які

виконують однотипні роботи, за обсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу.

Повторний інструктаж проводиться в терміни, визначені нормативно правовими актами з охорони праці, які діють у галузі, або ректором університету з урахуванням конкретних умов праці, але не рідше:

на роботах з підвищеною небезпекою — 1 раз на 3 місяці;

для решти робіт — 1 раз на 6 місяців.

6.6. Позаплановий інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці або в кабінеті охорони праці:

при введенні в дію нових або переглянутих нормативно-правових актів з охорони праці, а також при внесенні змін та доповнень до них;

при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації устаткування, приладів та інструментів, вихідної сировини, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці;

при порушеннях працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що призвели до травм, аварій, пожеж тощо;

при перерві в роботі виконавця робіт більш ніж на 30 календарних днів — для робіт з підвищеною небезпекою, а для решти робіт — понад 60 днів.

Позаплановий інструктаж з учасниками освітнього процесу проводиться під час проведення трудового і професійного навчання при порушеннях ними вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що можуть призвести або призвели до травм, аварій, пожеж тощо.

Позаплановий інструктаж може проводитись індивідуально з окремим співробітником (студентом) або з групою співробітників (студентів) одного фаху. Обсяг і зміст позапланового інструктажу визначаються в кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його проведення.

6.7. Цільовий інструктаж проводиться з:

при ліквідації аварії або стихійного лиха;



при проведенні робіт, на які відповідно до законодавства, оформлюються наряд-допуск, наказ або розпорядження.

Цільовий інструктаж проводиться індивідуально з окремим співробітником або з групою співробітників. Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються залежно від виду робіт, що виконуватимуться.

6.8. Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі проводить безпосередній керівник робіт (керівник структурного підрозділу університету).

6.9. Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі завершуються перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці, особою, яка проводила інструктаж.

При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після первинного, повторного чи позапланового інструктажів, протягом 10 днів додатково проводяться інструктаж і повторна перевірка знань.

При незадовільних результатах перевірки знань після цільового інструктажу допуск до виконання робіт не надається. Повторна перевірка знань при цьому не дозволяється.

6.10. Про проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажів та їх допуск до роботи, особа, яка проводила інструктаж, уносить запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці. Сторінки журналу реєстрації інструктажів повинні бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою.

У разі виконання робіт, що потребують оформлення наряду-допуску, цільовий інструктаж реєструється в цьому наряді-допуску, а в журналі реєстрації інструктажів — не обов'язково.

6.11. Перелік професій та посад працівників, які звільняються від повторного інструктажу, затверджується ректором.

6.12. Тематика та порядок проведення інструктажів з питань охорони праці для студентів під час трудового і професійного навчання в Університеті визначаються нормативно-правовими актами в галузі освіти.

## **7. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи**

7.1. Новоприйняті співробітники після первинного інструктажу на робочому місці до початку самостійної роботи повинні під керівництвом досвідчених, кваліфікованих працівників пройти стажування протягом не менше 2-15 змін або дублювання протягом не менше шести змін. Стажування або дублювання проводиться, як правило, під час професійної підготовки на право виконання робіт з підвищеною небезпекою у випадках, передбачених нормативно-правовими актами з охорони праці.

7.2. Працівники, функціональні обов'язки яких пов'язані із забезпеченням безаварійної роботи об'єктів підвищеної небезпеки або з виконанням окремих робіт підвищеної небезпеки, до початку самостійної роботи повинні проходити дублювання з обов'язковим проходженням у цей період протиаварійних і протипожежних тренувань відповідно до плану ліквідації аварій.

7.3. Допуск до стажування (дублювання) оформлюється наказом ректора університету. У наказі визначається тривалість стажування (дублювання) та вказується прізвище працівника, відповідального за проведення стажування (дублювання).

7.4. Перелік посад і професій працівників, які повинні проходити стажування (дублювання), а також тривалість стажування (дублювання) визначаються ректором університету, відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці. Тривалість стажування (дублювання) залежить від стажу і характеру роботи, а також від кваліфікації працівника.

7.5. Ректорові університету надається право своїм наказом звільняти від проходження стажування (дублювання) працівника, який має стаж роботи за відповідною професією не менше 3 років або переводиться з одного підрозділу до іншого, де характер роботи та тип обладнання, на якому він працюватиме, не змінюються.

7.6. Стажування (дублювання) проводиться за програмами для конкретної професії, які розробляються в Університеті відповідно до функціональних обов'язків працівника, і затверджуються ректором.

7.7. Стажування (дублювання) проводиться на робочих місцях. У процесі стажування працівники повинні виконувати роботи, які за складністю, характером, вимогами безпеки відповідають роботам, що передбачаються функціональними обов'язками цих працівників.



7.8. У процесі стажування (дублювання) працівник повинен:

закріпити знання щодо правил безпечної експлуатації технологічного обладнання, технологічних і посадових інструкцій та інструкцій з охорони праці;

оволодіти навичками орієнтування у виробничих ситуаціях у нормальних і аварійних умовах;

засвоїти в конкретних умовах технологічні процеси і обладнання та методи безаварійного керування ними з метою забезпечення вимог безпеки праці.

7.9. Після закінчення стажування (дублювання) та при задовільних результатах перевірки знань з питань охорони праці наказом ректора університету працівник допускається до самостійної роботи, про що робиться запис у журналі реєстрації інструктажів, у протилежному випадку, якщо працівник не оволодів необхідними виробничими навичками чи отримав незадовільну оцінку з протиаварійних та протипожежних тренувань, то стажування (дублювання) новим наказом може бути продовжено на термін не більше двох змін.

7.10. Посвідчення про проведення навчання і перевірку знань повинно завжди знаходитися на робочому місці.

ПОГОДЖЕНО:

Юрист університету



О.Г.Мінкова

Виконавець  
Харська О.В.

